

VORTEX

YRSA SIGURÐARDÓTTIR BIJ UITGEVERIJ CARGO

DNA

Yrsa Sigurðardóttir

VORTEX

Vertaald door Katleen Abbeel

2019

AMSTERDAM

Deze vertaling is mede tot stand gekomen dankzij financiële steun van het Icelandic Literature Center.

Dit boek is fictie.

Personen en gebeurtenissen zijn een creatie van de auteur.

Cargo is een imprint van Uitgeverij De Bezige Bij, Amsterdam

Copyright © 2015 Yrsa Sigurðardóttir

Copyright Nederlandse vertaling © 2019 Katleen Abbeel

(in samenwerking met Kim Middel), via het Scandinavisch

Vertaal- en Informatiebureau Nederland

Oorspronkelijke titel *Sogið*

Oorspronkelijke uitgever Veröld, Reykjavík

Omslagontwerp bij Barbara

Omslagillustratie Ragnar Helgi Ólafsson

Foto auteur Lilja Birgisdóttir

Vormgeving binnenwerk Peter Verwey, Heemstede

Druk Wilco, Zutphen

ISBN 978 94 031 4750 5

NUR 305

uitgeverijcargo.nl

Dit boek is opgedragen aan Mjása en Pilla.

– Ýrsa

Het schoolgebouw wierp een ijskoude schaduw over het verlaten plein. Een eindje verderop verwarmde de zon de weinige voorbijgangers. Zodra die de schaduw in liepen, trokken ze hun dikke winterjassen steviger tegen zich aan en versnelden hun pas totdat ze weer in het zonlicht terecht kwamen. Daar was het windstil, maar verderop speelde op het schoolplein een ijzige bries met de schommels in een hoek. Ze wiegden traag van voor naar achter, alsof er onzichtbare kinderen op zaten. Kinderen die zich verveelden, zoals Vaka. De kou vond ze erger dan de verveling: die beet in haar wangen en ze kreeg er pijn van in haar tenen. Ze was doordrongen van de kou, en de koude trap waarop ze zat, deed haar nog meer rillen. Haar nieuwe winterjas was te kort om haar achterwerk warm te houden. Ze had er nu spijt van dat ze niet naar haar moeder had geluisterd en het langere model gekozen had, maar dat was er alleen in het donkerblauw geweest en het kortere was rood. Vaka trok de schooltas die op haar rug hing recht en vroeg zich af of ze in de zon zou gaan staan: dan had ze het tenminste iets warmer terwijl ze wachtte. Nog steeds eenzaam en moe van het nietsdoen, maar niet meer koud. Het schoolgebouw wierp een grote, lange schaduw over het schoolplein, maar ze was bang om ergens anders te gaan staan: misschien zou haar vader haar dan niet zien en wegrijden. Nee, dan was de kou beter.

Een auto in dezelfde kleur als die van haar vader kwam aangereden, maar Vaka zag dat het een andere wagen met een andere bestuurder was en de moed zakte haar in de schoenen. Was hij haar vergeten? Dit was de eerste dag op haar nieuwe school

en misschien had hij gedacht dat ze net als vroeger naar huis kon lopen. Voor de honderdste keer voelde ze hoe erg ze hun oude huis miste. Op deze nieuwe plek was alleen haar kamer beter; die was groter en mooier dan in het oude huis. Voor de rest was alles slechter dan voorheen, ook de school. Ze kende de kinderen niet en niemand kende haar. In haar oude klas kende ze alle namen en wist ze zelfs hoe de huisdieren van de andere meisjes heetten; nu zat haar hoofd vol met nieuwe namen en gezichten die ze niet aan elkaar kon koppelen. Het deed haar denken aan een spelletje memory: zij won alleen als haar moeder met opzet verloor.

Vaka haalde haar neus op. Hoe lang zou haar vader nodig hebben om te beseffen dat hij haar had moeten ophalen? Ze keek om naar het schoolgebouw in de hoop daar iemand te zien, maar de ramen waren even donker als de koude schaduw buiten en ze zag niets bewegen. Een windstoot raakte haar wangen en koude rillingen liepen over haar rug. Ze stond op en liep de trap op naar de hoofdingang. Er moest toch nog een volwassene binnen zijn? Iemand die haar zou laten telefoneren? Maar de deur was op slot. Ze bonkte op de deur, maar ook dat had geen zin: het leek wel alsof het geluid in het dikke hout wegstierf. Ze liet haar handen weer zakken en staaarde naar de hoge deur in de ijdele hoop dat die ondanks alles toch nog open zou gaan, maar er gebeurde niets. Ze besloot weer te gaan zitten en hoopte dat de trap nu minder koud zou zijn.

Toen Vaka zich omdraaide verdween de kou plotsklaps uit haar gedachten. Onder aan de trap stond een meisje uit haar nieuwe klas. Ze had haar niet horen aankomen, dus misschien was ze naar haar toegeslopen. Daar kon ze echter geen goede reden voor bedenken: ze beet immers niet en ze waren ook geen vijanden. Ze kenden elkaar helemaal niet, maar Vaka wist precies wie ze was. Dat kon ook niet anders, want ze miste twee

vingers aan één hand: de pink en de ringvinger. Het meisje zat stilletjes in haar eentje achter in de klas. Vaka dacht eerst dat ze ook nieuw op school was, maar de juf had haar niet voorgesteld. Dat had ze bij Vaka wel gedaan. Toen de leerlingen tijdens de les met elkaar mochten praten, had het meisje geen woord gezegd en zich niet in de gesprekken gemengd. Tijdens het speelkwartier zat ze aan de kant voor zich uit te staren, net als Vaka op de trap. Ze had geen spier vertrokken, zelfs niet toen twee jongens twee regels van een kinderliedje zongen dat Vaka kende van haar oma: 'Pinkje vinger, pinkje vinger, waar ben jij? Ringvinger, ringvinger, waar ben jij?' Zij vond dit gemeen, maar de andere kinderen hadden zich er niets van aangetrokken. Uiteindelijk had ze zelf weggekeken en niet durven ingrijpen. Zij was immers nieuw hier.

'De deur zit al op slot.' Het meisje glimlachte verlegen, maar haar glimlach verdween even snel als hij gekomen was. Misschien had Vaka zich vergist, maar het beeld van een mooi gezichtje bleef haar bij. 'Ze sluiten altijd af als de school uit is.'

'O.' Vaka schuifelde ongemakkelijk met haar voeten over de trap en wist niet goed wat ze moest zeggen. Ze vond het altijd moeilijk nieuwe kinderen te leren kennen of met onbekenden te praten, en deze dag was tot dusver voorbijgegaan zonder dat iemand geprobeerd had haar uit haar schulp te lokken. 'Ik wilde vragen of ik even mocht bellen.'

'Misschien mag je in het winkeltje daarginds bellen.' Het meisje wees naar de overkant van de straat. Ze had wanten aan om haar misvormde hand te verbergen.

Vaka slikte en antwoordde verlegen: 'Ik heb geen geld.' Haar moeder vergat altijd om haar op vrijdag zakgeld te geven. Meestal was dat geen probleem, maar op een dag als vandaag was het vervelend, net zo vervelend als haar vader die vergat haar op te halen. Volwassenen konden ook niets onthouden.

‘O.’ Het meisje keek verdrietig. ‘Ik ook niet.’ Ze opende haar mond om iets te zeggen, maar deed die weer dicht en klemde haar lippen stijf op elkaar. In tegenstelling tot Vaka’s winterjas, die op de groei was gekocht, zat de jas van het meisje erg krap: de mouwen waren te kort en de rits wilde niet helemaal omhoog. Ze had geen muts op en haar slordig gekamde haren wapperden in de wind. Hoewel het droog was, droeg ze oude en verbleekte rubberlaarzen. Haar mooie, kleurrijke wanten waren echter nieuw en schoon.

‘Geen probleem, ik wacht hier wel.’ Vaka probeerde te glimlachen, maar dat lukte niet goed. Het was moeilijk om in onzekerheid te moeten wachten. Ze had het koud en ze had honger. Als haar vader op tijd was geweest, dan had ze nu een geroosterde boterham zitten eten in hun nieuwe keuken. Ze kon de gesmolten boter en jam bijna proeven, waardoor de honger nog erger werd.

Het meisje schuifelde onder aan de trap ongemakkelijk heen en weer. ‘Zal ik samen met jou wachten?’ Terwijl ze dit vroeg, keek ze Vaka niet aan: ze keek opzij en staarde naar het lege schoolplein. ‘Dat kan wel, als je wilt.’

Vaka had niet meteen een antwoord klaar. Was dit een goed idee of niet? Ze had de keus tussen hier in haar eentje in de kou te zitten of samen met een meisje van wie ze de naam niet kende, te blijven wachten en te proberen een gespreksonderwerp te vinden. Ze was pas acht, maar beseftte al dat er op sommige vragen maar één juist antwoord was: ‘Ja, graag, als je dat wilt.’ Toen het meisje haar daarop breed glimlachend aankeek, voegde ze er nog aan toe: ‘Maar als mijn vader komt, moet ik weg.’

De glimlach verdween en maakte weer plaats voor de sombere blik. ‘Ja, natuurlijk.’

Omdat ze zich herinnerde hoe de jongens het meisje gepest hadden en hoe eenzaam ze leek, probeerde Vaka de situatie te

redden. ‘Misschien kan hij jou ook naar huis brengen?’ Ze had er meteen spijt van dat ze dit gezegd had: ze had haar ouders vaak horen zeggen dat benzine duur was en daarom wilde ze haar vader niet vragen een langere route te nemen. Nu ze een nieuw huis gekocht hadden, was er niet veel geld over; daarom was haar winterjas te groot en zaten haar nieuwe schoenen erg ruim. ‘Woon je ver weg?’

‘Nee, ik woon hier vlak achter.’ Het meisje wees naar het schoolgebouw en doelde waarschijnlijk op de groep huizen die Vaka had gezien toen ze tijdens het speekwartier op het terrein achter de school rondwaarde. Er stond een hoog hek tussen de huizen en de school en erachter lag allerlei vuilnis: verkleurde en onherkenbare verpakkingen, papiersnippers, plastic tasjes en verdroogde bladeren. Vaka hield niet van rommel, ze walgde er zelfs van, maar omdat het zowat de enige plek op het schoolplein was waar ze het gemene liedje van de jongens niet kon horen, was ze toch naar het hek toe gegaan en had er doorheen gekeken, over het vuilnis heen.

Met het gekwetter van spelende kinderen op de achtergrond had ze haar blik over de huizen en de tuinen laten gaan, dankbaar dat haar ouders daar geen huis gekocht hadden. De huizen zagen er even verwaarloosd en vies uit als het hek zelf: de verf bladderde eraf en de tuinen hadden iets weg van een oerwoud. Ergens tussen het hoge onkruid stond een verroeste barbecue en door een barst in het deksel zag Vaka planten opkomen. Grauwe gordijnen hingen scheef voor de vuile ramen. Op sommige plaatsen waren de ramen afgedekt met dekens, op andere plaatsen met kranten en stukken karton. Vaka had zich bij de aanblik van de huizen zo ongemakkelijk gevoeld dat ze snel weer bij het hek was weggegaan en was teruggelopen naar de groep kinderen, die deden of ze niet bestond.

En toch was er één voordeel aan deze buurt: de school was

dichtbij. Misschien mocht ze wel bij het meisje thuis bellen? Het duurde vast niet meer dan een paar minuten om daarheen te lopen en als haar vader ondertussen toch kwam, dan zou hij nog in de buurt zijn. Vaka vermande zich: ‘Zeg, mag ik misschien bij jou thuis bellen?’

Ze schrok van de angstige blik die haar werd toegeworpen. ‘Bij mij?’ Het meisje slikte en keek weer naar beneden. Ze staarde naar haar wanten en friemelde aan haar verminkte hand. ‘Kunnen we niet beter hier wachten? Je vader zal wel snel komen.’

‘Ja, misschien.’ Vaka trok haar schooltas weer recht op haar rug. Het leek of hij met elke minuut wachten zwaarder werd. ‘Maar als ik bel, dan kun je daarna meekomen om bij mij thuis te spelen.’ Vaka dacht dat het meisje het wel leuk zou vinden om niet thuis te zijn als ze in een van die verschrikkelijke huizen woonde. Misschien had ze zo gereageerd omdat ze niet wilde dat Vaka zag hoe het bij haar thuis was. Ze voegde er snel aan toe dat het haar niet uitmaakte hoe het er bij haar thuis uitzag.

Het meisje leek moeilijk te kunnen besluiten hoe ze hierop zou antwoorden. ‘Oké, als je heel snel bent en we dan bij jou thuis gaan spelen. Je moet wel heel erg stil zijn, want mijn vader slaapt vast.’

Vaka knikte tevreden, niet in het minst omdat ze een klasgenootje had leren kennen. Ze was natuurlijk liever bevriend geraakt met een van de leuke en populaire meisjes, maar die hadden haar genegeerd omdat ze al genoeg vriendinnen hadden. Misschien was dit meisje het beste wat ze kon krijgen en wie weet was ze wel leuk, ondanks het feit dat ze minder vingers had. Ze was tenminste niet gemeen. Maar toen ze vertrokken, begon Vaka te twijfelen. Ze moest weer denken aan de verwaarloosde huizen en had geen zin om in eentje daarvan naar binnen te gaan. Het was verstandiger geweest om op de koude trap te wachten. Maar nu was het te laat: ze waren van het school-

plein af en liepen in de zon naar de kleine groep huizen.

En toch warmde Vaka niet op. Ze kreeg het alleen maar kouder.

Ze zocht tevergeefs een goede reden om terug te keren, zonder het meisje te hoeven kwetsen. Haar nieuwe vriendinnetje zweeg ook en leek zich er net zo goed van bewust te zijn dat elke stap hen dichterbij hun bestemming bracht. Toen ze uiteindelijk op de beschadigde stoep voor een van de huizen die Vaka die ochtend bekeken had stil bleven staan, hadden ze nog geen woord met elkaar gewisseld. Vaka liet haar blik zonder haar hoofd te bewegen over de voorgevel gaan, zodat het meisje niet zou merken dat ze die stond te bekijken. Ze vond dit het ergste krot van de straat.

Het huis had twee verdiepingen en was bekleed met verroeste golfplaten die al jaren niet meer geschilderd waren.

Het voortuintje zag er al even verwaarloosd uit als de achtertuinen die Vaka die ochtend had gezien. Tussen de paardenbloemen, ander onkruid en knoestige struiken lag een driewieler op zijn kant. Hij was net zo verroest als het huis zelf. Het vensterglas was overal gebarsten en men had zelfs niet de moeite genomen aan de straatkant mooiere gordijnen op te hangen. Om alles nog erger te maken was de buitendeur kromgetrokken. Dit was een naargeestige plek.

Vaka zocht verwoed naar een goede smoes om terug te kunnen gaan, maar ze was te laat. Het meisje keek haar treurig aan en zei: 'Kom, hier woon ik. Je moet stil en snel zijn. Daarna gaan we bij jou spelen, toch?' Haar doffe ogen keken verwachtingsvol en Vaka kon niet anders dan ja knikken.

Ze volgde het meisje naar het huis; haar schooltas leek gevuld met stenen en ze had een beklemmend gevoel op haar borstkas. Elke stap voelde als een beproeving, en het was alsof ze wist dat dit slecht zou aflopen, maar ze deed het toch. Zoals die keer

toen haar ouders een feestje gegeven hadden en zij een te grote stapel borden had gepakt om de tafel te dekken: toen had ze alle borden kapot laten vallen. Bij het oppakken van de stapel wist ze meteen dat hij te zwaar was, maar toch was ze doorgegaan; bord na bord was gesneuveld. Nu voelde ze zich net zo.

Het meisje hield de klink in haar hand. ‘Kom, je moet snel zijn, weet je nog?’ Ze fluisterde alsof er binnen een monster zat dat hen niet mocht opmerken.

Vaka knikte bedrukt, zette de laatste passen naar de deur en ging naar binnen. Vanuit de zon het duister in. Ze rook sigaretten en iets zuurs waarvoor ze spontaan haar neus ophaalde. Het meisje sloot de deur en het werd nog donkerder. Misschien was het beter zo, want de duisternis verborg de wanorde binnen en het meisje zou Vaka’s angstige gezicht waarschijnlijk niet kunnen zien.

‘Kom, de telefoon is boven.’ Het meisje fluisterde bijna onhoorbaar. Haar ogen spiedden voortdurend in het rond en ze werd ongeduldig toen Vaka niet snel genoeg reageerde. Ze had haar jas en een van haar wanten uitgetrokken.

Vaka keek weg van de want aan de hand met de ontbrekende vingers en stapte voorzichtig over de drempel, de gang in. Op hetzelfde moment kraakte de vloer boven hen. Het hoofd van het meisje schokte toen ze naar het plafond keek. Haar gezicht vertrok van angst.

Vaka verstijfde helemaal en voelde achter haar oogleden tranen branden, alsof ze op het punt stond in huilen uit te barsten. Wat deed ze hier? Ze steunde zachtjes, en ondanks de stilte in het huis was het geluid amper te horen. Dit was een verschrikkelijke vergissing, veel erger dan toen met de borden. Ze raakte in paniek en kon niet helder meer denken. Het enige wat in haar opkwam, was dat ze niet eens wist hoe het meisje heette.

* *

*

De politie van Hafnarfjörður is op zoek naar Vaka Orradóttir. Vaka is acht jaar, heeft lichtbruin haar tot op haar schouders, is mager en klein. Ze draagt een korte, rode winterjas, een rode muts, een spijkerbroek en roze sneakers. Vaka is voor het laatst gezien toen ze vandaag omstreeks drie uur haar school in Hafnarfjörður verliet om naar huis te gaan. Waarschijnlijk is ze nog steeds in de stad. Wie denkt Vaka gezien te hebben, wordt verzocht contact op te nemen met de politie van Hafnarfjörður op het telefoonnummer 525 3300.